

nyösek lehetnénk, akkor igazat adnánk ama vádnak, hogy mi e földet nem tekintjük hazánknak.

Ha eddig vádoltak bennünket ilyesekkel, azt mondtuk, hogy ez a legnagyobb rágalom. Most meg kell mutatnunk, hogy ez valóban rágalom volt. És ha megmutattuk, hogy mi e haza sorsa iránt ép úgy érdeklődünk mint annak bármely más polgára, akkor kell hogy elenyésszék az ür, mely bennünket polgártársainktól elválasztott, és a társadalmi egyenlőségnek sem fog utjában állni semmi.

Tekintsük meg a dolgot közelebbről. Eddig például nálunk sok földesur büszkén nézett a zsidóra, és olykor sértésekben sem volt fukar, mert gondolá: Búzámát így is meg fogja venni. És a zsidó meg is vevé, mert ez vala keresete.

Most azonban nem csak egyszerű üzért fog a zsidóban látni, hanem egyszersmind választó polgárt, ki-

nek hatalma és joga van szavazatát mindennemű választásoknál, az esküdtől az országos képviselőig, a latba vetni, és így a zsidót sértő lépéstől vagy szótól őrizkedni fog, mert ha a zsidó az üzletnél csak érdeke szerint indul, az eshető választásnál szive sugallása szerint fog eljárni.

Világos ezekből, miszerint tőlünk is függ, hogy helyzetünk változása társadalmi tekintetben is előnyünkre szolgáljon, mert ha használjuk és érvényesítjük politikai jogainkat, és ha látni fogják polgártársaink, hogy mi ép olyan fiai vagyunk e hazának mint bárki más, akkor rövid idő alatt meg fog szünni a nyomás és előítélet a magánéletben is, és leszünk társadalmilag is azok, a mik vagyunk politikailag: ezen hazának mindenben egyenjogú polgárai.

F—r.

TÁRCZA.

K a i n.

Bolyong, de nyugta nincs sehol,
Keblében lángol a pokol!
Mi kin a bünös öntudat,
Mit testvérgyilkos vétke ad!

Ha széltől ing a falevél,
A meggyilkolt lágy szóra kél,
Fölsajg a lelkiismeret,
Ég! enyhítsed keresvemet.

Gyászba borul az ég, a föld,
Ugy dörg a bérez, ugy zeng a völgy,
Villám hasítja át a tért —
Látod a vért?! látod a vért...?

A vér kiált, az ég kiált,
Madárka, mely az ágra szállt,
A fű, növény, kiált a vad,
A fa, mely hűvös árnyat ad.

Boszura vágy minden mi él,
A testvérgyilkos utra kél,
Pihenni! — hah, mily nagy e kincs,
Testvérgyilkosnak nyugta nincs.

Fa árnyéket nem ad neki,
Madárka dalt nem zeng neki,
Lágy fű, kemény fekvő helye,
Halálkinokban kebele.

A természet szent temploma,
Csak borzadásnak hajloka,
Előtte semmi sines dicső,
Nincs semmi szép bár égről jő.

Ha kis patacska esergedez,
A tenger zúg gondolja ez,
Rémesben zúg az öntudat,
Tenger zúgásán általhat.

S a megbánás jó végre el,
Ezer kinzó keservivel,
Csak Isten adhat életet
S az ember — alkot képzetet.

„Ha jó vagy — tenmagad java,
Nem üldöz a bün angyala,
Ha rossz vagy — ugy ajtód előtt
Láthatod a leselkedőt.

Árnyékként nő a félelem
A bünbe süllyedt lelkeken,
S kísérek ugy a rémjelek
Egész halálíg tégedet.“

Hoffmann Mór.

Agadai személvények.

V.

Babyl.: Berachoth 9. lap 6. végén.

אשרי האיש ולמה רגשו חדה פרשתא היא

A zsoltárok első fejezete, melynek kezdete: „Boldog a férfin“ és másodika, melyet e szavak vezetnek be: „Miért dühöngenek a népek“ egy fejezetnek tekintendők.

Midőn a jelen rovatot bátorkodtam a „Magy. Izr.“ tisztelt olvasói számára megnyitni (IV. évfolyam 253. lap), ígértem, hogy itt-ott a thalmud és midrás szavaihoz oly erkölcsi gondolatot kötöndek, mely eredeti jelentésüknél fogva nekik nem tulajdonítható. Ezen módszert követendem jelen vezérmondatunkkal is, mely első tekintetre nem jelent egyebet, mint hogy a zsoltárok könyvének két bevezető fejezetét nem kell különvaló daraboknak, hanem együvé tartozó egésznek tekinteni.

Mi a kérdéses fejezetek tartalmából fogunk kiindulni és azt találandjuk, hogy az első fejezet oly jámborokról szól, kik egész nyugalomban élvezik kegyességük gyümölcseit, kik nem háborítatnak a gonoszok kigyóragalmaitól, kiket nem marcangol adáz nyelvük embertelen gyűlölsége, kik kerülnek ártalmas közelüket, ama mérges környéket, melyet a viperafajzat istentkáromló lélekezete tölt be, és hogy a zsoltárköltő saját szavait idézzem: „kik bünösök utjára soha sem lépnek, soha sem ülnek ott, hol gúnyolók ülnek; kiknek csak az ur tana kedves s azt vizsgálják éjjel nappal; virulnak mint a folyó melletti élő fa — — — s a mit tesznek, sikerül“. Természetesen ily körülmények is eredményezhetnek nemes törekvést, de nem oly fölötte célszerűt, mennyiben csak a kedves én szük körén belül mozog és — ha szabad a lélek titkaiba hatolnunk — esupán félelemből vagy gyáva-ságból nem mer szemközt állani a nagy világgal, rettegvén a félreértéstől, a gonoszok gúnyolódásától és a nyilvánosság balitéleteitől. De utóvégre az ily törekvéstiek ugyan rosszat

nem cselekesznek, de sok jót sem. Mert a jónak fája csak ott terem, hová a nap világa süt és éget; a sötét helyekre ültetett növények mintegy önkénytelenül simulnak oda, hová a világosság sugarai hatnak, — mert jót tenni csak a nagy társadalmon belül lehet. Nem is nagy érdem, ámbar igen nemes, övéi vagy a hozzá legközelebb állók körében, csupa barátságos elemről környezve, ott eltompítani a gonoszság vas fogait, ott letépni a tudatlanság esinos szemfényvesztő mezét, ott elüzni a sötétséget és a homályt és helyet szerezni, utat törni a műveltségnek és tudománynak, közönséget szerezni az igaznak, szépnek és jónak, hol mindenütt hódolás, előzékenység és méltatás követi törekvéseinket, — nem! a vértanúk voltak azok, kik dicsőséget szereztek eszméiknek, az üldözöttek szoktak utat törni az igazságnak, a sárba tiport erény szokta fejét égig emelni és villámaival sujtani a gőgös gonoszságot. **והאלהים יבקש את נרדף** „Isten az üldözötteket kedveli“ (Kohel. 3. 15) azok által valósítja meg szent eszméit, azok viszik a világ erkölcsi épületének sarkoszlopait. — Hogy példát idézzünk, minek távozzunk onnét, hol a bennünket legközelebb érdeklőket látjuk? maradjunk a magyar izraeliták történeténél. Nyom nélkül osont el sok személyiség, ki jót akart és jót művelt övéi szűk körén belül, kit nem üldöztek, kinek nyugalma ellenség fel nem háborítá. De nem követi-e a legmélyebb kegyelet viszhangja oly személyek nevét, kik a világosságért küzdtenek és küzdenek, kiknek éltét elkésérték és a gúny pelengérére állíták olyanok, kikre Jezajás próféta e szavai illenek: (50. f. 10 v.) „kiket neveztek istenfélőknek, és szolgálja szavaira hajlónak? Azokat, kik sötétségben tévedeznek fény sugar nélkül, és mégis elhítetik hogy Istenbe biznak és az Örökkévalóra támaszkodnak. Hisz mindnyájan a viszály tűzét élesztitek és az ellenségeskedés parázsait szítjátok! induljatok tehát ama tűzbe melyet élesztettetek, és ama parázsba melyet szítottatok!“ — Gyermekkoromból emlékszem egy férfura, ki szülővárosomban hirdette Isten igéjét, és mivel lelkiismerete tiszta és mocskos elleneinél dicsőbb vala, mivel lobogójára írta e szavakat: „Legyen világosság!“ és ezen elvhez híven működött magán és nyilvános körökben, szónokolt a szószekekről és tanított, meddig csak hatásköre terjedt: — bizony roppant bűn! — nem győzték a sötétség táborában a legalávalóbb sérelmekkel illetni ¹⁾, és legnemesebb buzgalma felreértve őt rágalmozni, töviskoszorút helyezni ama főre, melyet babérok joggal illettek volna. — Az ily férfiak barátjai az erénynek, uttörői a dicső és világot boldogító eszméknek; az ilyenekről mondá Horatius „Si fractus illabatur orbis, impavidum ferient ruinae“. És épen ezek kerülnek sokszor oly helyzetbe, hogy a zsoltárok második fejezete híven tolmácsolja elkésértett szívük kifakadásait: „Miért dühöngenek a pogányok? — Zúzzad ó úr őket érez buzogányoddal, törd szét őket mint eszerépedényt“. De ily kétségbeejtő helyzettől nem szabad rettegnie annak, ki az emberiség boldogítása nagy művében akar részt venni; a mostoha sorstól nem szabad viszzariadnia és a vértanuság szerepét szívesen magára vállalnia; szóval mint vezérmondattunk tanít, a „Boldog a férfiat“ a „Miért dühöngenek“kel egyesíteni és tettűs életkönyvében egy fejezettel összeolvasztani.

Goldziher Ignác.

Levelek.

Zala-Egerszeg, jan. 21-én, 1868.

A várva várt egyenjogositásunk megünneplésére mult szombaton hitközségünk is egybeseregelt az ur házában, hol

¹⁾ A homály tábornagyjainak műszótára különösen bő és belőle végtelen szokincs telik ki. Ki ezen contingent egy tetemes csoportját öszszegyűltve látni kívánja, tessék csak elolvasni a „Magyar Zsidónak“. F. A. rabbiról szóló pamphletjét. Különben ezen urak force-a ebben áll!

ez ünnepélyre alkalmazott néhány zsoltár karénekkal történt eléneklése után, főrabbin, nyitott frigszekrény előtt, szép magyar imát mondott felséges királyunk s királyasszonyunk, az uralkodó család, szeretett magyar hazánk s megyénk minden lakosának boldogságáért.

Az utána következett jeles szónoklatban pedig t. főrabbin az ájtatos hallgatóságot az örökkévaló Isten, felséges királyunk s szeretett hazánk valamint annak érdemes képviselői iránt háladatosságra buzdítván, a honpolgárok jogait és köteleit magyarázá. — Jótékony adakozások ez alkalommal elmaradásának oka az, hogy alig mult néhány hét, hogy hitközségünk vagyanosbjai több mint 600 frt. adakoztak a sanyaru tél által sujtott szegények gyámolítására; azonkívül pedig néhány tisztelt községi tag, Chanuka ünnepünk alkalmával, mely az idén a keresztényi ünnepekkel egy időben esett, pénzt s ételmi szereket osztogattak a szegényeknek, valás külömbiség nélkül. — Hitközségünk, utóbbi időben tagjai indifferentismusa által több tekintetben szenvedett; a tegnapelőtt történt előjáróság választása alkalmával azonban azt láttuk, hogy az ügyek jobb fordulatot veendek; reméljük ugyanis, hogy a közakarattal megválasztott derék férfiakból álló hitközségi előjáróság népiskolánk emelésére, az imaházi rendre, s a jótékony egyletek kezelési viszonyaira fordítandja figyelmét. —

Zalamelléki.

Aszód, január hó 21-én, 1868.

T. szerkesztő ur!

A helybeli izr. hitközség f. h. 19-ikén tartá az egyenjogositási ünnepélyt. Régóta nem volt már templomunk oly nagyon megtelve, mint ezen alkalommal. A jelen voltak közt észrevettük a város tisztviselőit, és számos vendéget a környékből. Benső örömmel említem, hogy községünk is egyike volt azon szerencséseknek, melyek ez alkalommal magyar szónoklatot hallottak. Ugyanis tisztelt és szeretett főrabbin Handler Márk jeles magyar szónoklatot tartott, melynek Malakiás próféta eme szavai: „Hisz egy atyánk van mindnyájunknak, egy Isten teremtett bennünket, hogy követhetne el hűtlenséget testvér a testvér ellen, hogy megszegje atyánk frigyét?“ szolgáltak alapul. Ezen szónoklat a legnagyobb tetszésben részesült és nagy hatást gyakorolt. Tiszt. főrabbin e szónoklata által minden jelenvöltat valódi tisztelőjévé tett.

Megemlitendőnek tartom továbbá azt is, hogy ugyanazon nap t. főrabbin a helybeli városi casinó tiszteleti tagjára választatott. A következő napon főszolgabíró urunk báró Podmaniczky Ármin ő méltóságától — ki távollétében a meghívást meg nem kapván, csak az ünnepély után jött meg — levél érkezett rabbinkhoz, melyben a báró sajnálatát fejezi ki hogy az ünnepélyen jelen nem lehetett és meleg szavakkal illeti említett főrabbinat, hitközségünket és az egész magyarhoni zsidóságot. Adja Isten, hogy ne sokára minden izr. szószekekről szép harsány hangu magyar nyelvünk zengjen.

Blumenfeld Fülöp, nyiltv. tanító.

Keszthely, jan. 22-én, 1868.

Tegnap ülte meg a helybeli község egyenjogositásunk ünnepélyét. Békés községünk, melynek tagjai az emancipatio elhalasztása miatt gyakran annyira el voltak keseredve e napot valódi örömnappjának tekintette.

Templomunk, mely nemzeti lobogókkal volt díszítve, a város minden reudbeli lakosságával a zsufulásig telt meg. Derék rabbink, Kohn Salamon, a mellett hogy egy magyar inát mondott el a király és a hazáért, igen időszerű és az alkalomhoz mért, köztetszéssel fogadott szónoklatot tartott.